

Prof. Albinu Wedamu (1921-1997) v spomin

Konec oktobra smo se za vedno poslovili od prof. Albina Wedama, pionirja televizije v Sloveniji in v bivši Jugoslaviji. Prof. Wedama sem spoznal pred dobrim letom, ko sem ga povabil k pisanju knjižice »Sto let Braunove elektronke - začetki sodobne televizije«. Brez oklevanja in poln energije se je lotil pisanja osrednje teme knjige, to je poglavja o uporabi Braunove elektronke v televizijskih sistemih. Prof. Wedam me je s svojim širokim znanjem očaral in priznati moram, da sem se od njega veliko naučil. Pa ne samo o televiziji. Prof. Wedam je bil izjemno prijeten sogovornik, poln šaljivih zgodb in anekdot. V spominu mi bo ostala tudi njegova skrb za slovenski jezik.

Prof. dr. Albin Wedam
(1921-1997)

Rodil se je leta 1921 v Ljubljani, kjer se je tudi šolal in leta 1945 diplomiral na Tehniški fakulteti Univerze v Ljubljani. Po diplomi se je zaposlil v Iskri Kranj in pozneje na Inštitutu za elektrovezve (IEV) v Ljubljani, kjer se je ukvarjal z razvojem elektronskih merilnih instrumentov. Na omenjenem inštitutu so takrat delali štirje nemški strokovnjaki, ki jih je zvezna vlada najela za pomoč pri razvijanju naše elektronske industrije. Dva od njih sta bila pred vojno zaposlena pri družbi Fernseh GmbH. Na predlog direktorja IEV Rudija Jančarja sta začela razvijati televizijsko kamero z majhnim ikonoskopom kot snemalno elektronko, poleg tega sta izdelala še impulzni generator za 625-vrstični sistem. Potem ko so nemški strokovnjaki že čez kakšno leto odšli, je vodenje Laboratorija za televizijo prevzel prof. Wedam. Pod njegovim vodstvom so na IEV razvili in izdelali prve profesionalne televizijske naprave pri nas. Tako so imeli že leta 1953 razvito TV-kamero z ustreznimi napravami, in to brez kakršnih koli vzorcev, kar je bil takrat velik dosežek. Naj za primerjavo povem, da v danes znanem podjetju Philips takrat sploh še niso imeli svoje TV-kamere. Leta 1954 je prof. Wedam izdelal študijo o razvoju in uvajanju TV v Jugoslaviji. Podrobneje je opisal stanje televizije v razvitih evropskih državah in njihove težnje, hkrati pa je podal svoje poglede na to, kako naj bi televizijo uvedli v Jugoslaviji. V Sloveniji se na to študijo odgovorni niso odzvali. Prof. Wedam mi je tudi pripovedoval, da je ugleden in vpliven profesor elektrotehnike z ljubljanske univerze rekel, da bi bilo treba ob takrat številnih akutnih problemih, s katerimi se je soočala večina ljudi po vojni, ustreliti vsakogar, ki propagira televizijo. Edina pozitivna reakcija je prišla iz Beograda. Na podlagi omenjene študije in izdelanega finančnega načrta je zvezna vlada odobrila 10.000 ameriških

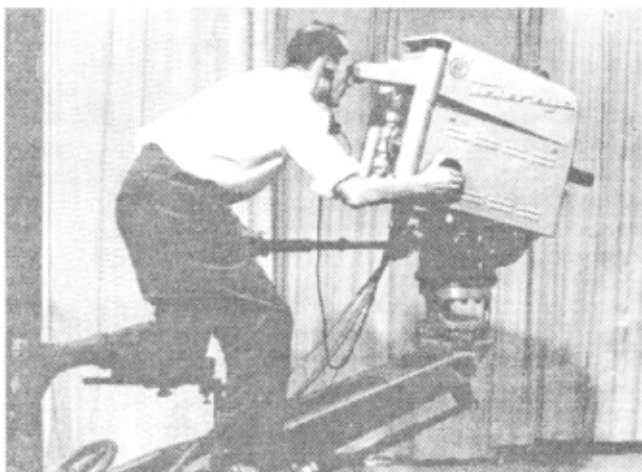
dolarjev. Prof. Wedam se je v tistih časih tudi intenzivno ukvarjal s popularizacijo televizije. Z domačo opremo so se udeleževali najrazličnejših razstav in sejmov. Kljub temu IEV s svojimi TV napravami ni napredoval. Zakaj? Ko se je zvezna komisija leta 1956 odločala o uvajanju televizije v Jugoslavijo, si je prof. Wedam zaman prizadeval za udeležbo domače industrije pri opremljanju studijev. Predstavniki vseh treh radiodifuznih hiš so vztrajali pri uvozu kompletne opreme. To pa je pomenilo konec razvoja domače televizijske opreme. TV-laboratorij IEV je opustil vsakršno dejavnost na področju studijske opreme. Izdelal je sicer nekaj monitorjev in merilnih naprav za proizvodnjo, a to je bilo tudi vse. Sodelavci laboratorija so se usmerili drugam. Zanimivo je, da so imela tuja podjetja (npr. francoski Thomson-Houston) bistveno več posluha in so sama ponujala sodelovanje pri izdelavi TV opreme.

Leta 1960 je prof. Wedam postal direktor vsega razvoja Industrije za elektrovezve, v kar se je preimenoval inštitut. Zaradi razhajanj pri nadaljnjem vodenju razvoja in uvajanju proizvodnje TV-sprejemnikov v podjetju Telekomunikacije na Pržanu je prof. Wedam leta 1963 odšel z IEV-ja. Redno se je zaposlil na Fakulteti za elektrotehniko, kjer je do leta 1988 predaval predmete s področja elektronike in radiokomunikacij. Med letoma 1963 in 1990 je bil član, večkrat pa tudi vodja, jugoslovanske delegacije na zasedanjih mednarodnega komiteja za radiokomunikacije v Ženevi, kjer je deset let vodil delovno skupino za planiranje televizijskega omrežja. Bil je dolgoletni član znanstvenega in programskega odbora mednarodnega simpozija o elektromagnetni kompatibilnosti in svetovnega foruma telekomunikacij. Bil je sodelavec Zavoda za standardizacijo za področje televizije.

Prof. Wedam je bil tudi aktiven v Smučarski zvezi Slovenije in spada med pionirje Planice - seveda med tiste, ki so skrbeli za tehnično plat organizacije televizijskih prenosov. Leta 1960 so prvi v svetu po televiziji direktno prenašali smučarske skoke, kar je bil za tiste čase zaradi slabih telekomunikacijskih povezav izjemen podvig, pri katerem je morala sodelovati s svojo opremo celo mornarica.

Prof. Wedam je prejel številna priznanja strokovnih in družbenih organizacij. Odlikovan je bil z redom dela z zlatim vencem. Čeprav je bil prof. Wedam vsestranski človek, je bila televizija njegova velika ljubezen. Zato ni čudno, da je še zadnje dneve in ure življenja popravil svoj prispevek za angleško izdajo knjige o Braunovi elektronki, ki smo jo pripravili na predlog Philipsa. Ponosni smo, da smo živeli in delali s takšnim človekom kot je bil prof. Wedam.

Dr. Peter Panjan

Ing. Albin Wedam za TV-kamero domače izdelave na razstavi radia leta 1953

Prvi televizijski posnetek Ljubljane z domačo kamero, ki je bil narejen z Nebotičnika poleti 1953